

חג הביכורים בכפר ויתקין

כתב: יוסף (יוסלה) בר

כשהתחלתי לחשוב איך לפתוח כתבה זו, מיד עלה בראשי, תאורו של יורם טהר-לב, האחד והיחיד, בו תאר בארבע שורות את מה שהוא זכר, בהיותו ילד, רשמיו מחג הביכורים:

"אני יושב על חבילת שחת

ועל ראשי זר ושושנים שלוש

ודוקר לי בתחת

ודוקר לי בראש"

אכן, בזמן ילדותנו, בשנות ה-40 וה-50 היינו חוגגים ברוב עם את החג המיוחד הזה, עם זר אמיתי על הראש העשוי מחוט ברזל, שהיה בנמצא בכל חצר ובכל משק בכפר, ועם טנא אמיתי שהיה עשוי מרשת מתכת של לולים, (כי הרי הפלסטיק עוד לא נברא אז) ובטנא היו ביכורים אמיתיים מחצרותינו, משדותינו ומגינותינו.

החגיגות התקיימו, כמעט בכל השנים, במגרש בית הספר בו הייתה במה קבועה (כמדומני שעד היום) או במגרש הכדורגל של היום, ותמיד ברוב עם ובשמחה רבה.

ההכנות לחגיגה החלו מספר שבועות לפני החג. בהרבה מקרים הייתה זו חגיגה בפני עצמה.

החגיגה כללה תחרות של בניית עגלה שעליה מוצג אחד מענפי החקלאות. בכל רחוב היה מתגבש צוות תכנון, שהעלה רעיונות, תמיד עם הרבה ויכוחים ובסוף – החלטות.

בזמן התכנונים וההכנות לחג, היו עולים רעיונות מרעיונות שונים עד שלבסוף התגבשה החלטה ואז בונים את המצגת על העגלה. בשנים ההן תמיד היו העגלות רתומות לפרידה או לסוס. בשנים מאוחרות יותר התחילו להיכנס הטרקטורים לתמונה.

בראש רשימת ה"מתכננים והממציאים" רעיונות למצגת מתנייעת (אגב, לא בטוח שהמילה מצגת כבר הייתה קיימת אז) היה לדעתי, החבר דן וורוביוב שלימים עברת את שמו לדן אנקורי. גם סולה זלצר היה תמיד בין מובילי הרעיונות.

החלוקה לרחובות לחג הייתה די קבועה כל השנים, ואנחנו ילדי הרחוב, שנקרא היום רח' הדואר, היינו לרוב עם ילדי רחוב המחלבה, ותמיד ידענו שלדן תהיה איזו הברקה או רעיון מיוחד ובזכותו ציפינו תמיד לזכות במקום ראשון בתחרות.

מה היה הפרס לעגלה המנצחת איני זוכר, אבל בטוח שתמיד מנצחי המקום הראשון היו עם הרגשת סיפוק עצומה.

החגיגה התחילה בתהלוכת העגלות המקושטות שעברו ליד במת החג ועליה ישבו השופטים. לאחר מכן, רקדו המכהנות, כשברקע שבעת השערים שסמלו את שבעת המינים בו בורכה ארץ ישראל. הטקס היה על הבמה והוא כלל שירה, הקראות וריקודים של להקת הריקודים.

לפני שהבאנו את ביכורינו למכהנות, היה עולה לדוכן יצחק טורבן, מנהל בית הספר המיתולוגי, וקורא בקול גדול, שכן עוד לא היו מיקרופונים, "הנה, הבאנו, מראשית פרי אדמתנו, מנחה, לגאולת אדמת ישראל" וכל הקהל הגדול קורא אחריו בקול גדול, מילה אחר מילה.

בשלב הזה, כל ילדי הגנון, ילדי הגנים וכיתות בית הספר, היינו מביאים ברצינות רבה את הביכורים למכהנות שעל הבמה, בידוענו בבירור שהנה, ממש עכשיו, אנו עוזרים לגאולת אדמת ישראל על ידי קק"ל, אשר קבלה את התמורה עבור הפירות והירקות שהבאנו.

חלק חשוב בחגיגת הבכורים היו "התחרויות החקלאיות". הן היו שונות ומגוונות, ובהרבה מקרים אף מאתגרות מאוד. למשל, לבנות צלחות השקיה סביב העצים בעזרת טוריה, לפתוח תלם של 20-30 מטר עם סוס ומחרשה בקו ישר, לחלוב פרות, ביד כמובן, והמנצח היה זה שהפריה שלו נתנה הכי הרבה חלב. הייתה תחרות להעמסת עגלת תלתן, שנקצר בחרמש, כך שתהיה הגבוהה ביותר, מרובעת, ומעוצבת ביותר. כמו כן, התחרו בבניית עגלה עמוסת חבילות קש בצורה מרובעת ויפה שהכילה 33 חבילות ואף יותר.

היתה תחרות לסידור ביצים שהועברו מתוך דלי אל התבניות ניצה וזכה בפרס זה שסידר אותם ראשון מבלי לשבור אף אחת מהן. תחרות נהיגת טרקטור עם עגלה ברוורס

כשהמנצח הוא זה שהגיע ראשון ליעד. תחרות מעניינת שבה השתתפו בדרך כלל הנשים היתה חביצת חמאה משמנת, בעזרת מחבצת ידנית. המנצחת הייתה הראשונה שהצליחה לעשות את החמאה.

הפרסים בתחרויות היו פרסים חקלאיים כגון: מפתח צינורות, ממטרות, טוריה, קילשון ועוד.

טקס הביכורים הסתיים כאשר השופטים היו מודיעים את תוצאות השיפוט לעגלה המוצלחת ביותר. לא אהבנו, בלשון המעטה, שלא להיות במקום הראשון או לפחות במקום השני.

ברצוני לציין את העובדה שחג הביכורים בכפר היה בזמנו החג הכי חשוב, יום העצמאות והחגיגות סביבו נולדו רק בשנת 1948, מכאן ששנים רבות לפני כן, מירב המאמצים והאמצעים הוקדשו לחג הבכורים.

ועוד משהו, שלא שייך רק לחג הביכורים, בכל פעם שהציבור היה מתכנס לאיזה אירוע, בסיומו היינו שרים 3 המנונים. הראשון היה "תחזקנה" שכתב ח. נ. ביאליק, שנחשב אז להמנון הסוציאליסטים העבריים, מנגינתו מתנגנת בראשי עד עכשיו. ולהבדיל מהראשון ההמנון השני היה "האינטרנציונל" – שהיה ההמנון הסוציאליסטי של כל העמים המתעוררים למהפכת הפועלים. והשלישי היה כמובן, "התקווה".